

Paolom nas Tim bor bas kabo pen kisao o

¹ Ni Paol, ni Eben Ke Aol Njiseson angal bib hobao sao kam akol bu haruklu aol nda ka. Ngaorom mbes ora Eben Ke Aol Njisesom nao hambun haeben mao saen ken lowao ko nen sabisaol, obum mbes ngo nen sabisao ub Ngaor obun mbib ora ni obun angal bib hobao sao ngo kam akol bu haraoklao aol han ko bember peyo mao hasao ora.

² Tim o, nim njel kone uruklu ndal nje nao isi maru wi non bi ora hael ol, nim nje hael ol bas ngo waeb bu eben kakl. Naon Ab Ngaor hesa naon Aorao Aondao Eben Ke Aol Njises kabom nje hond hom ha was ha bisur bubur, mbibim njen kone bor sub tibaen as ko hanin lebi ora.*

Njem Angal Bib Hobao Sao ngo ko haebe on sakl nao polaebe kisao o

³ Mbes nao ab sumb wil baebenom Ngaoron man men hakol bu hasmi ub nim di obum keyao sao hul nao hae men hakol ora bu haruklul, nim ngo bu haruklu ub nao kone bor khorob sao kang mend nao win oborob ora habur bu haruklu ko pangakl ka. Ngub ora biyul nim hora di somna di Ngaor bor kao kaleyo tomb nim nje Ngaorom bisur bisao ub nen sabobur, Ngaor bor tengiyu kao ha was haruklu ora.*

* **1:2:** 1 Tim 1:2 * **1:3:** Bis 23:1; Pil 3:5

⁴ Mbes yao dikla kobaesubndis tomb njem ni hem kobur njen el bor delib eben kisndis ub nim aokl nao hemen beyaruklul, nim nje hondoklwao tomb nao kone bor werek bu turi aondao ora hom ha haklbur nim nje hondon ko ora nen sobakl.

⁵ Nim njem Ngaorol heneng ora hul ha hael ub nen sabeyo tomb, mbes njen mom Los hesa njen am Yunis kabom Ngaorol hul ha ora hasbi ub njem di bombor ngub was Ngaorol hul ha hael ko nim hondo ora hae.*

⁶ Njem ngub hul ha ora hael ol nim mbes njen wesmbaol kim men mbandis tomb, Ngaoron Wesaom nje buri mao palabur hobao sao ngo nje bor pone ora taol bu njisndis ub njen kone bor is sung deyao o hundi mbaraoklao nda ub nao bi, is sung sao ngub bao dao ha win ko nim njen kone bor nen sab ha hanin ko mao perekeyarukl was hae ora.*

⁷ Heneng ora Ngaorom nao bor obun Wesao ngo taol bu njisao ub naom pakl homaomun ko inj taol bu njisao ora. Ngub inj, naom buri palo habur tenaol mendel kone wi wi bu, nao bor buklaol saon naon mbib oborob kone kimb bu hondo ora hamun ko buri ngo taol bu njisao ora.*

⁸ Ngub bisaong njem naon Aorao Aondaon angal bib ebe ngo ko haebe on sakl sakl nao polebur lesin, njem nim obun kongon hobao sao ngo biyu on kalabus ngo paole o nen sabobur di sakl nao polaebe ora. Ngub inj, Ngaorom nje bor obun buri nda taol bu njuklaong, nim ke ngo hondo hae ub njem di ke mundub mundub bi ngub handam

* **1:5:** Bis 16:1 * **1:6:** 1 Tim 4:14 * **1:7:** Oro 8:15

handam bubur, Angal Bib Hobao Sao ngo tenaol hambunom pangen kao kalo haebe ora.*

⁹ Ngaorom nao obun sem hamun ko nao ngo bember ha peb bu, bu misao ub naom oborob was bu hasmaol hondobur inj bisao ora. Ngub inj, mbes Ngaorom su saohar kab di nao warisao tomb obum nao hond aondao ora hom ha habur, obum mbes buklwao ko nen sabo man man bu paesao ub obum Eben Ke Aol Njisesom nao bor hond homo bisur bukl eben lowao ko nen sabisao ora.*

¹⁰ Ngub bisaol ngubi tomb Eben Ke Aol naon Bu Maoraoklao Aol Njises nda obo pindib paesao ub ora hendeyom ol, Ngaorom nao hond homobur ngo buklwao kisao ub ngubi tomb ngo bu hayaol naom ora hendeyom. Karas obu ngo ibisao tomb obum tenaol ora pe paen lao on buri lu taol peyo ora men mbaesaol, Angal Bib Hobao Sao ngom tenaol ko mende nao pe pae haeben saroklme ub naom ora haondaomun muwaleyao ora.*

¹¹ Ngub muwalakl hayaol nim angal bib hobao sao ngo tenaol hambunom pangen kao kalo han ko Ngaorom ni bember peyo mao hasaol, ni obun angal bib ebe ngo kam akol biyu aol ora habur ni angal ngon te kao dund bu haruklu aol ora hae. ¹² Ngub hae ol ke mundub mundub bi hondo haruklu o nim ngon sakl nao palaklo ora. Ngub inj, aol ngo nim obul hul ha haruklu nda nim obu ora hendeyol, obun mbib nim obun kongon hobao sao ngo oborob ora bu han ko mao hasao ub nim obun kongon ngo bam aeben bu han ko,

* **1:8:** Oro 1:16 * **1:9:** Ebe 2:8-9; Tat 3:5 * **1:10:** 1 Kor 15:55-57; NjuS 2:14

obun mbib oborob ora maeb ha kimb buklaol ko ni ora hende ka. Ngub buklaol nim obun kongon ngo ngub bao bi ha han was, mabor obu oboklao bao o di bu pindib paklao ora. ¹³ Ngub buklaong njem oborob was bu hanin ko menger oborob ora muwalobur, nim heneng heneng was lao angal nda nje bor oborob ora kao nju handis ol pangisndis ub njem men hakol ora bu haebe. Ngub bu habur lesin njem Eben Ke Aol Njisesol aondao bu ora hul ha habur, obul kone u ora hael ub njem nao tuwae men hakol bu haebe ora.*

¹⁴ Ngub bubur lesin Ngaorom nje bor hobao sao ora ngo njisao ub njem oborob hondo ora men hakol bu haebe. Ngub buklesi tomb Wesao Ebe Komb Bi ora ngo naon kone bor haen hayom om, njem ngo sao oborob hondo ora maeb hanin ko nje bisur buklaol ora.*

¹⁵ Njem di ora hendel ub su Esiya tenaol Karas sem hambunom ni ora tuwaesmil, aol Piselas hesa Hemosenis kabom di haru ora ni tuwaki pismi ora.*

¹⁶⁻¹⁷ Ngub bismi o aol Onesiporas bombor o obum ko ko nao kone bor turi mao homa was bisaol, nim aol ngo obu di obun ten nongnas baeben di Aorao Aondaom mbini hond homo bisur bin ko ora nen sobakl ka. Aol ngo obum pibnao ora su Orom bor ibisao tomb obum ni kalabus paole ub sakl nao pole, obum ni abor hayaob ko aondao bu ora es bu mi akol bubur obum mabor ni hend waesao ora. ¹⁸ Aol ngo obum ngub was bu haraoklaol, nim mabor Aorao

* **1:13:** 1 Tim 1:10; 1 Tim 4:6; 1 Tim 6:3; Tat 1:9; Tat 2:1 * **1:14:**

1 Tim 6:20 * **1:15:** 2 Tim 4:16

Aondao obu oboklao bao on Aorao Aondaom obu hond homo men muklao ora ko nen sobakl. Mende di njem ora hendel ub nim su Ebeses bor hawao tomb di aol ngo obum ni aondao bu ora bisur bu hasao ora.*

2

Paolom Tim bor njem Njiseson ami men koro haebe

¹ Tim o nao isi ka, Eben Ke Aol Njisesom nje hond hom ha was hayaong, njem hor hambunon obul hul ha saor peyo was hanin ub obum nje bor buri taol bu njin ora haebe. ² Nim Ngaoron angal ebe ngo tenaol hambunom pangen kao kalowao baeben hambun, njem di pangisndis b angal hobao sao ngon tenaol mendbor mbinim oborob hondo ora munu haeb se haklemil hon-doklesi baebenom, tenaol mendbor aebenol haklemi baeben bor di kao dund bam aeben aeben bin ub mao ha peb bibi ora.

³ Tim o, nao Eben Ke Aol Njiseson ami non bi tangar aeben o hayom baebenom bu hayom ub, njem di Karason ami ebe buri ora men koro habur ke mundub mundub bi handam handam bubur lesin, njem Karason saond bi bor saond bu kalo haebe ora.*

⁴ Pangal. Aol ami kongon beyao mondom obu ami kongon bu hayao tomb obum tangar tangar sao bor nen nao saboklao ora. Ngub inj, obun ami semon maomb bo haraoklao aol aondao om turi hemeyao ub was bu ham ham beyao ora.

* **1:18:** Njur 21 * **2:3:** 2 Tim 1:8; 2 Tim 4:5

⁵ Mende di nas mendborom akl pobur ya to kollmbakl beme tomb nas ngon mondom sokl ebe ora muklbur bimi on, mbinim obu bor man ko ngub bibi ke wiyao ub nao bi, obum obun kone bor hon laen habur akl peyao tomb obum sokl nao maoraoklao ora.*

⁶ Mend di aol mondom em buri palobur ora bo harob sin, obun em ngo bor ne and seyao o obun mbib mbes neyao tomb, tenaol aeben baebenom mabor noklme.*

⁷ Ngub bimil nim angal mar ngo kakl baeben njen kone bor oborob ora nen sab heneng benin ko, Aorao Aondaom njen kone bor mao kombaklaong, njem angal ngo oborob ora nen sab hakol bu haebe ora.

⁸ Tim o, Njises Karas obu aol wesmbao Debirom maru wam aeben aeben bisao on sem bor obo pindib paesao o, obu pe pabur wakl enjaokl pisao ko Angal Bib Hobao Sao ngo nim tenaol hambunom pangen ko haruklu ndang, njem hor hambunon Karas Njises ngo obu bor nen sab hakol bu haebe ora.*

⁹ Nim Karason Angal Bib Hobao Sao ngo tenaol hambunom pangen ngub ko haruklu ndal, mbinim ni aol el kaol kaol ke kho ora hae ko pangobur mbinim ni bor ke mundub mundub bi mao handa haroklme. Ngub bubuk mbinim ni kalabus di mao palaesmi o mbinim Ngaoron Angal Bib Hobao Sao ngo kalabus mao palakl buwaroklme ora.*

* **2:5:** 2 Tim 4:8 * **2:6:** 1 Kor 9:7; 1 Kor 9:10 * **2:8:** Oro 1:3; 1 Kor 15:4; 1 Kor 15:20 * **2:9:** Ebe 3:1; Ebe 3:13; Pil 1:12-14

10 Ngub bukl buwaroklmel Ngaorom tenaol mendbor obun sem haen ko sablo haen kisao baeben Eben Ke Aol Njisesom mbini bu mubur, mbini imbi wi bao bi ora haeben saen ken ko nim mbini bisur bubur ke mundub mundub bi hambun sao ngo hondo haruklu e ub beyo tomb, nao kone bor hul ha saor peyo was haruklu ora.*

11 Pangal. Angal ngo wiyao ub heneng ora wiyao ko nen sobemin ora.

Heneng ora naom obu hesa haru pe pae non bi harum sin
Naom obu hesa haru wakl enjobur haeben sakl-mao ora.*

12 Naom ke mundub mundub bi hondo haklmao tomb di

Hul ha saor peyo was harum sin
Obu aol wesmbao aondao ora hayao ub
Nao di obu hesa haru aol wesmbao aondao ora haklmao.

Naom obu bor mesao kalobur obu nao hende non bam sin

Obum di nao bor mesao njubur nao hende non buklao ora.*

13 Naom obu taol mi poklwao ora kobur
Naom ngo lomao ub taol mi nao pam sin

Obu nao non bi inj hayaol
Obum obun mbib buklwao keyao sao bao wa nao biyao ora.

Obum buklwao lao sao wakl kone nao u bokele biyao ora.*

Ngaorom obun kongon oborob bimi aol baeben turi hemeyao o

* 2:10: Kol 1:24 * 2:11: 2 Kor 4:11 * 2:12: Mat 10:33

* 2:13: Oro 3:3-4; Tat 1:2

¹⁴ Tim o, njem hor hambunon tenaol Ngaoron sem hambunom angal ngo oborob ora nen saben ub mbinin kone bor kao dund bu mao pereke-yarukl was haebe. Mbini tenaol mendborom man armend sisao pangoklme on angal tangar sisao was kao kao bubuk per ab saond bu haroklme ub nao bibaebe ko, njem angal ngo Ngaorom di henden buriyab ora kao kalo haebe ora. Mbinim angal ngo ko haroklme ubim tenaol bisur nao biyao ora. Ngub inj, tenaol mendbor angal ngo ko haroklme ubi pangeme baebenon kone bor ngil ngaol ko kho mao saraoklao ora.*

¹⁵ Aol mendbor Ngaoron kongon oborob ora bu ham ham bubuk mbinim Ngaoron elol sakl nao pole haroklme nda ub, njem di Ngaorom angal heneng was lao nda tenaol hambunom pangen oborob ora kao dund bu habur, Ngaorom nje turi hemen oborob was bu ham ham bibi ora.*

¹⁶ Njem ngub bubuk lesin tenaol mendborom Ngaoron man mend ke non bubuk, angal tangar tangar nao hobao sao baehaemen il nao sokl bi ngo ko haroklme ubim Ngaor tuwaklbir aondao bu aebenol pam pam mao baraoklaong, angal ngubi lemi baeben inim nao pange wandi pa ham ham bu haklwaebe ora.*

¹⁷ Mbini aol mendbor man tangar tangar ngubi ko haroklme baeben, aol Hameniyas hesa Palitas kab di mbini ngo semom angal ngo ko haroklme ubim, tenaolon toklol towenj der kho ora bubuk aondao bu aebeyam aebeyam biyao nda ub

* **2:14:** 1 Tim 6:4; Tat 3:9 * **2:15:** 1 Tim 4:6; Tat 2:7-8 * **2:16:** 1 Tim 4:7

mbinin angal ngubim tenaolon kone bor di ngub and mao saraoklao ora.*

¹⁸ Ngub biyaol mbibi aol is kab ngom di Ngaorom angal heneng was lao nda baondib minismil mbibim kakla kobur ngub lobe. Ngaorom nao mao enjaesao bao o mbes pindib paesaol nao ko mende nao mao enjaklao ko haroklbe. Ngub bibil mbibin angal ngo ko haroklbe om, tenaol mendbor Ngaorol hul ha haroklme baebenon kone bor ngil ngaol mao kabur kho mao saraoklao ora. ¹⁹ Mendborom ngub bimi o ini Ngaoron sem mendbor kone taol taol nao bi hayem baeben Ngaorom ini and pinj buri el el nao bib se menger ora saor mbaesaol, and pinj menger ngol obun angal waeb ngub wiyao. Aorao Aondaom obun sem ora hayem baeben ora hendeyao ke wiyao. Waeb mende di ngub ke wiyao.

Tenaol mendbor ni Aorao Aondaon sem hae ko haroklme baebenom

Mbinim khorob bimi sao baeben mesao kalo
Wandi pa haklwaebe buklemi

ke wiyao ora.*

²⁰ Mar mend di and hobao sao ora o beme on, mbinim and ngon ndis hobao sao mendbor han ngol hesa han silba kabom wari ebe on was inj woroklme. Ngub inj, ndis nao hobao sao mendbor isaom wari di su hundbim wari di and ngon maomunu woroklme. Ngub bimil bao hor hambunon ndis nao hobao sao bor ne osisao u noklme o, bao hobao sao ora on ndis hobao sao o bor was ne u noklme.*

* **2:17:** 1 Tim 1:20 * **2:19:** Njo 10:14; 1 Kor 8:3 * **2:20:** 1 Kor 3:12

²¹ Ngub bimil aol mondom obun kone bor kho wiyao ub tuwabur dol nao haen kun pele ora harob sin, obu ndis ebe han ngolom wari non bi ora haklaol hondobur Ngaorom obu komb bi ora haen laol, and ngon aoraom obu turi homobur obum obun kongon hobao sao hambun sao bu haen lao ora.*

²² Pangal. Nas baebenom mbinin kone bor heb homo khorob hambun sao nen saboklme nda ub, njen kone bor nao eben oborob wandi pa ham ham bibi ora. Ngub bubur lesin njem kone ebe dund se woroklme ub di, Ngaorol hul ha habur obul kone u haroklme ub di, tenaol mendel kone u haroklme ub di, sub kone tibaen sowa pa as ko was haroklme ub di, njem kone ngubi was u haebe. Ngub bu habur lesin tenaol mendborom mbinin kone bor dol nao haen ebe kun pele ora habur, Aorao Aondaom mbini bisur bin ko kao kalo haroklme ub njen kone bor di ebe kun pele ngubi ora u haebe.*

²³ Njem di ora hendel ub aol mendborom mbini kon nao wi mbaoli tumu mari non bi habur, mbinim man armend sisao lome on angal tangar tangar andub ora ngo ko haroklme ubim mbini bor per ab saond was mao baraoklaong, njem angal ngubi lemi o bor nao hende baondib paen ham ham bubur mesao kalo haebe ora. ²⁴ Pangal. Aorao Aondaon kongon bimi aol mondom per ab saond nao biyao ora. Ngub inj, obum tenaol hambun bor sub was ham ham bu obum Ngaoron angal bib hobao sao nda oborob ora kao dund bu

* **2:21:** 2 Tim 3:17 * **2:22:** 1 Tim 4:7; 1 Tim 6:11

habur, mendborom obu bor khorob beme tomb di obum penar bu ko nao homaoklao ora.*

²⁵ Ngub bubur laon obum sub was habur, tenaol mendbor obun angal makl homo nao pangoklme baebenon kone bor oborob ora nen saben ko, ko mao doklam doklam bubur mao dund baraoklao ora. Obum ngub buklaol tomb Ngaorom mbini ebe bisur dim buklaol, mbinim kone baol munuklemil Angal Bib Hobao Sao heneng was lao ndan te di mend nen sab heneng buklemi ye ko nen sabobur biyao.*

²⁶ Heneng ora mbinin kone u bokeyobur mbinim ngub hend heneng baem sin, mbes mbini ngo baebenon kone bor akal andom sao deyao o munu tanga pa men mbaraoklao nda ub, Seranom mbini ngo baebenom obun angal was pango obu taol mi po haen ko men mba waoraoklao ub nao bi, Ngaorom mbini bu muklao ora.

3

Bao mabor mend buklaol on tenaolom khorob andub ora buklemi o

¹ Tim o, njem ngo sao oborob ora nen sobaebe. Bao mabor mend buklaol on tenaolon kone bor kend mao ba kho mao saraoklao sao khorob andub ora bukleming, njem ngo sao nen sab hakol bu haebe ora.*

² Ngo sao buklemi tomb tenaol hambunom mbinin mbib sisao was hem ko nen saboklemi. Ngub bubur lemin mbinim mone osisao was heb homo haklemi. Mbinim hel hondo angal

* **2:24:** 1 Tim 3:3; Tat 1:7 * **2:25:** 1 Tim 2:4 * **3:1:** 1 Tim 4:1

bubur ebekone aondao ora poklemi. Mbinim tenaol mende bor maobowa angal bu, mbinin am abom lemi sao di hul was haklemi. Mondom mbini bor menjao kaloklemi tomb di mbinim turi homo tengiyu nao kebur muklemi. Mbini ngo baebenom kone ebe Ngaor bor hakl ebeyao ub makl aondao ora homoklemi.*

³ Mbinim mbinin sem bor di hem nao ke makl was homoklemi. Mbinim tenaol mende bor hond nao heme ko hom hakol was buklemi. Mbinim tenaol mende dobaekeyo mangal was buklemi. Mbini ngo baebenom ebekone po el kaol kaol kobur, mbinin kone bor bi lao ub khorob hambun sao sakl nao pole bao was bu haklemi. Mbinim tenaol oborob bu haroklme baeben bor daongirir kobur ko hom ha was haklemi. ⁴ Mbini ngo baebenom mbinin tenaol sango mende di karu luklemi. Mbinim ni aol aondao imbi wi ora hae kobur ebekone po awis aondao ora haklemi. Mbinim Ngaor makl aondao ora homobur, mbinim tangar tangar sao mbinin mbib heb homoklemi sao bor was turi homo haklemi. ⁵ Mbinim baehaemen songolol Ngaorom bibi keyao ub bu hae non bu haklemi o, mbinim Ngaoron buri heneng ora wiyao o bor mesao kalobur makl homokleming, njem aol khorob hambun sao ngub bu haklemi baeben hesa maomunu nao haebur wandi pam pam bu was haebe ora.*

⁶⁻⁷ Aol ngubi baebenon mendborom sub sowa pabur ten kon nao wi boroklme baebenon anda bor hondam akol bubur, mbinin kone bor men

* **3:2:** Oro 1:29-31 * **3:5:** Mat 7:15; Mat 7:21; Oro 2:19-20; Tat 1:16

mbaen koklbur man tangar sao buwalam akol bimi ora. Ngub bimil ten ngubi baebenom mbinim mbes khorob bu hasmi sao mbinin kone bor wiyao om kend mao baraoklaol, mbinim Ngaoron angal ebe nda hem ko pangon ko nen saboklme o, mbinin heb homoklme sao baebenom mbinin kone bor taol taol mao babur kho mao saraoklao ora. Ngub biyaol ten ngubi baebenom angal bib heneng was lao nda nen sabokl buwaklemi ora.*

⁸ Mbes Moses hasao tomb aol Njanis hesa Njambiris kabom Moses obum man ko hasao ub men mbaklbur, mbibim per ab saond bubur Moseson saond bi sao hasbi ub ngubi tomb di aol ngo baebenom angal bib heneng was lao ndan saond bi sao haroklme. Ngubi habur per ab saond bu hayem ol mbinin kone bor oborob nen saboklme sao nao wi kho ora sisaol, mbinim Ngaorol hul ha hae ko haroklme ub di baehaemen ora bimi.*

⁹ Mbinim ngub bimi o mbinim kone ngo u haroklme ubi wi aeben nao soklaol, aonda bu and sam aeben aeben nao buklaol ora. Ngub inj, aol Njanis hesa Njambiris kabom kon nao wibur, ngo bu hasbi sao tenaol hambunom mbibim kon nao wibur baehaemen bu hayeb ko hindismi ub, ngubi tomb aol ngo baebenom ngo bu hayem ub di mbinim kon nao wibur bu hayem ko tenaol hambunom di ora hondoklemi.

Tim bor angal ebe nda men hakol was bu haebe kisao o

¹⁰⁻¹¹ Tim o, nim hambun sao bu haruklu nda ub di, nim tenaol hambun bor angal bib ebe ngon te

* **3:6-7:** Tat 1:11 * **3:8:** 1 Tim 6:5; 2 Tim 2:25

kao dund bu haruklu nda ub di, nim hobao sao ora bukbur hae ub di, njem di ngo sao baeben hem ko men hakol bu, bu hael ko ni hende ora. Njem di ora hendele nda ub nim Ngaorol hul ha haruklu nda ub di, nao kone bor tibaen was habur makl nao heme kongon bu kimb was bu haruklu nda ub di, nim tenaol mende bor hem ko kone uruklu nda ub di, mbinim ni lu hondo ko bowes bu haroklmel nim ke mundub mundub bi hondo habur hul ha saor peyo was haruklu nda ub di, ngo sao baeben hambun sao njem ora hendele nda ka. Mend di su Andiyok bor di, su Akoniyam bor di, su Lista bor di mbinim ni khorob ora lu bowes bu ke mao handaesmi ora. Ngub bismil nao kone bor kho so kend bin hawao o Aorao Aondaom nao kone bor kend bi kho ngo wisao sao hambun sao mu tuwabur, ni bu misao ub di njem ngo sao baeben hambun sao ora hendele nda ka.*

¹² Heneng ora tenaol mendbor Ngaorom nen sabeyao ub was hem ko men hakol bubur Eben Ke Aol Njisesol kimb bu pelen hakl ko nen saboklemi baeben bor, Ngaoron saond bi sao haroklme baebenom mbini bor ke mundub mundub bi mao handaklemi ora.*

¹³ Ngub buklemil tenaol khorob bu haroklme baeben hesa man mini non bubur tenaol maobowa haroklme baeben kabom, mbinim khorob ngubi tomb bu hayem ub men mbabur mabor khorob aondaom bu ora kond bam bam bu, bu haklemi. Ngub bubur mbinim tenaol mende bor bu haklemi ub, mbinim mbini hakl hakl di

* **3:10-11:** Bis 13:50; Bis 14:5; Bis 14:19 * **3:12:** Mat 16:24; Njo 15:20; Bis 14:22

mende maobowa bowa bu haklemi ora.

¹⁴ Ngub buklemi o njem non nao tenaol mendbor nje buwalisumndis baebenom oborob bu hasmao ub njem ora hendele ndang, njem angal ngo pangisndis tomb heneng ora e ko nen sabisndis ub njem angal ebe ngo buri palo ora men hakol bu haebe.*

¹⁵ Njem mende di ngub hendele nda ka. Mbes nje nas kang ora hasi tomb di Ngaoron mbuk waeb komb bi ora bor angal ebe ngo wiyao ub pibnao njem ora pangisi. Ngub pangisil mbuk waeb komb bi ngo bor angal hobao sao ngo wiyao om njen kone bor oborob ora kimb benin ko mao kombaraoklaol, njem Eben Ke Aol Njisesol hul ha harili ndal Ngaorom nje bu murukl hayao ora.*

¹⁶ Ngaorom obun mbuk waeb ngo wiyao baeben hambun obun mbib ora waeb win kisaol, angal ebe ngo wiyao om, angal ngon te hambun sao naon kone bor oborob ora mao kombarukl haen ko di, naom naon kone baol maonaomun ko naom khorob bimao sao inim ngo sao was bimi ko muwalakl haen ko di, naon kone bor kone ebe dund se woroklme ub was bu hamun ko mao dund barukl haen ko di, naom bukmao sao hambun sao oborob was bu hamun ko mao dokla peb bi haen ko di, ngo hakl ub bin ko Ngaorom mbuk waeb ngo win kisao ora.*

¹⁷ Ngub bisaol nao Ngaoron kongon bimao aol baebenom Ngaoron kongon bukbur hambun sao man man bu u ora hayom ol, naom Ngaoron kongon hobao sao ngo ebe bu haklmao ora.

* **3:14:** 2 Tim 2:2 * **3:15:** Njo 5:39; 1 Pit 1:20-21 * **3:16:**
Oro 15:4

4

Paolom njem Ngaoron man tenaol hambunom pangen ko haebe kisao o

¹ Tim o, Ngaor hesa Eben Ke Aol Njises kabom di henden nje bor angal buriyab ora kakl ngao, Eben Ke Aol Njises ngom tenaol hambun nao heme bao hayem baeben di, himismi baeben di, hambun maomunu kone ebe wi baeben hesa kone kho wi baeben kab taol bu kobabur, oborob bimi baeben maeb ha maomb bo haeben saklbur oboklao ora. Ngub buklaong*

² njem hor hambunon angal ngo tenaol hambunom turi homobur pangaeb se haklemi tomb di, makl homobur nao pangaeb se haklemi tomb di, njem bao wa nao bi Karason angal bib hobao sao ngo buri palobur tenaol hambunom pangen kao kal ha was haebe ora. Ngub bubur lesin njem tenaol hambunom khorob beyem ub nao bi waktl kone baol minin ub, mbinin kone mao dund ba angal bib ebe ngo mbinin kone bor hondaen buriyab ora ko haebe. Ngub bubur lesin mbinim Ngaoron angal ngo men hakol bubur obul hul ha saor peyo haen ub, njem mbinin kone bor angal ebe ngo mao perekeyarukl was habur, njem sub angal ngon te ngo oborob was kao dund bam bam bu haebe ora.*

³ Pangal. Mabor bao mend buklaon on tenaol hambunom Ngaoron angal bib hobao sao heneng was lao nda makl homo nao pangebun lemin, mbinin mbib nen saboklemi ub was hem lemi. Ngub bubur mbinim man tangar buwaloklme aol

* **4:1:** Bis 10:42; Oro 14:9-10 * **4:2:** Bis 20:20; Bis 20:31

mendbor mbinim heb homo turi homoklemi saon was ko haroklme baebenom angal lemi o, mbinin hal bor pangaebe turi homoklemi ub was ken ko, mbinim man tangar buwaloklme aol mendbor hem ko es bam akol bu haklemi ora.*

⁴ Mbinim ngo baebenom Ngaoron angal heneng was lao nda makl homo tuwabur lemin, mbini man tangar buwaloklme aol ngo baebenom inji arman sao angal turi bi wab hae ngo kakl uklemi o bor, hal pen kobur turi homo pang ha uklemi ora.*

⁵ Mbinim ngub buklemi o njem non njen kone peyao bor pen nao hae, hambun sao buklaoson njen kone bor oborob kikil bu pa win ora habur lesin, njem ke mundub mundub bi hondoklesi tomb di hul ha saor peyo ora haebe. Ngub bubur njem Angal Bib Hobao Sao ngo tenaol hambunom pangen oborob ora kao kalam akol bu habur, Ngaorom njem obun kongon hambun sao ngo bu hanin ko taol bu njisao ub njem kongon ngo oborob was bu haebe ora.

Paolom nao kongon ngubi tomb ora soklao kisao o

⁶ Njem ngub buklesi o ni non su ngo tuwakl poklwao o teb se ol mbinim ni luklemil, Ngaor bor osisao mabaorao haoru kaloklme nda ub nao ibao ngo poboklao o di Ngaor bor mabaorao sao kaloklwao ora.*

⁷ Nim sokl hobao sao ora muklbur ya to kollmbakl sao akl po haruklu nda ub nim Ngaorol ora hul ha kimb was bubur po hawaol, nim ngubi

* **4:3:** 1 Tim 4:1; 2 Tim 1:13 * **4:4:** 1 Tim 4:7 * **4:6:** Pil 2:17

tomb sokl moroklme menger mi hae ol pindib pa ora hae.*

⁸ Ngub hae ol aeben baeben men mbabur obu mbes beyao om sokl moroklme nda ub, ninao sokl muklwao o di ngubi tomb man man bu u mba hayao ora. Ngub wiyaol sokl ngo wiyao sao tenaol hambun oborob ora taol bu kobaklao Aorao Aondao nda obum mabor obun bao aondao ora ngo buklaol on, obum ni bor nje kone dund se wi oborob bili aol ora hael ko ninao imbi ngo win lao ub ninao sokl ora njuklao. Ngub buklaol o sokl ngo ni was inj njuklao. Ngub inj, tenaol mendbor hambun mbinim Aorao Aondao obu oboklao ko turi homo hondo haroklme baeben bor di kaloklao ora.*

Paolom bas ngo waeb bu kowes bisao o

⁹⁻¹² Tim o, aol ngo ni daol nao haru haroklmao nda baeben paokl buri kobur, aol Dimas obum su ngo nao tuwae bao haklao ub was hem kobur obum ni tuwaklbir su Tesalonaka bor paokl pisaol, aol Keresenj obu di su Kalesiya bor paokl pisao ora. Aol Tatas obu di su Dalmesiya bor paokl pisao. Aol Tikikas ke nda obu di su Ebeses abo ngo bor eben kowao ora. Mbini hambun ngub paokl buri kismil Luk obu bombor o yao haru hayob ngao, njem ni hae ol penar bu ora ebenin ub menjao menjao bi hendaebe ora. Njem ngo oboklesi tomb nas Mak obum di ni bisur bubur kongon hobao sao ngo ebe buklaol ko nen sobakl ngao, njem Mak obu di kemi ora ebebe.*

* **4:7:** 1 Tim 6:12 * **4:8:** 1 Kor 9:24-25; Kao 2:10 * **4:9-12:**
Bis 15:37-39; Ebe 6:21-22; Kol 4:14; 2 Tim 1:4; Tat 1:4

¹³ Mend di njem nao toklo and turub bi mend su Toros bor aol Kapason andal uwe o di, nao mbuk baeben di mu menae obobur lesin, njem ninao mbuk mendbor hobao sao ora uwe o non aokl nao hemen beyae menae ora ebebe.*

¹⁴ Mend di aol Aleksanda obu kapa waraoklao aol ndam ni bor khorob aondao ora bisaol, Aorao Aondaom aol ngo obum khorob ngo bisao on san luklao ora.*

¹⁵ Pangal. Aol ngo obum naom angal bib ebe ngo ko haroklmao nda ub makl aondao ora homobur men mbakl ke ke biyaong, njem aol ngo obum buklaosao oborob hondo ora haebe.

¹⁶ Mbes pibnao mbinim ni te mao sara howes kismil, howes ngo kismi on ko san luwao tomb nao aol ngo ni daol haru haroklmao nda baebenon mondom ni bisur bu howes ngon ko san lem nao ke, mbini hambunom ni tuwaki paokl pismi ora. Ngub bismi o nim mbini bor menjao nen nao sabebur, nim Ngaor bor njem mbinim khorob ngo bismi on saongao nao maribi ko kao kalaklo ora.*

¹⁷ Mbinim ni ngub tuwaki pismi o mbinim ni bor te mao sara howes ngo kismi on ko san luwao tomb Aorao Aondaom ni haru was habur buri taol bu njisao ora. Ngub bisaol nim Angal Bib Hobao Sao ora wiyao nda baeben hambun Tenaol Sem Tangar man nao pange baeben di hambunom pangen bao kao pawao, ni sab busi aondao deran ker oran ne bor sao hondawao o Ngaorom ni wakl bu misao ora.*

* **4:13:** Bis 20:6 * **4:14:** Oro 2:6; 1 Tim 1:20 * **4:16:** 2 Tim 1:15 * **4:17:** Bis 23:11; Bis 27:23

¹⁸ Heneng ora Aorao Aondaobum ngo biyao ub ni bor khorob hambun sao buklemi sao baeben ngub mu tuwarukl was haklao ora. Ngub bubur laon obum ni ke hondoklme bor nao pon ko bu mubur; mabor yu heben obum maeb ha maomb bo haraoklao bor pon laong, Aorao Aondaobum ngo obu imbi wi bao bi buri ora hayao ko kao tu sowa nao bi kaoya kao ha was haemin ora. Heneng ora.

¹⁹ Tim o, njem aol Akuwila hesa obun were Piriska kab bor di, aol Onesiporason sem baeben bor di, ni Paolom ini hambun bor ini ebe soklaong as ko haklwaebe kene ko kao kalaebe ora.*

²⁰ Mend di aol Erastas ke nda obu di su Kord bor bao hayao. Aol mende Topimas ke nda obu di su Malitas bor sen ha wisaol, obu ngo bor bao haen paokl obowao ora.*

²¹ Tim o, njem penar bu nao ebe bao ham aeben aeben buklesi tomb njem posabsu ubuklao ingi o hen muklesil enjo ngo bor obokl buwae soklaong, njem ni hae ol penar bu ora ebenin ub harer es bu menjao menjao bi hendaebe ora.

Yubulus di Purenj di Lanas di Kolodiya di, naon Karas haeme mendbor andub ora enjo ngo bor hayem baebenom nje bor nje ebe soklaong as ko ora haebe lem.

²² Aorao Aondaom nje hond homo haru was habur njen kone bor bisur bi hayao ora. Ngaorom ini hambun hond hom ha haen was hayem ora.

* **4:19:** Bis 18:2; 2 Tim 1:16-17 * **4:20:** Bis 19:22; Bis 20:4

**Angal Heneng mbuk Ngaoran Angal Bib
Hobau Sao ngo wi o
The New Testament in the Angal Heneng Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angal Heneng long
Niugini**

copyright © 1978 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Angal Heneng

Dialect: Waola

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

c8dd6c38-df9b-5879-8a56-970aaf6fa08b